

Neutralisatie van pups

- De optimale leeftijd van neutralisatie moet per dier en per situatie worden afgewogen.
- Neutralisatie wordt bij teven bij voorkeur uitgesteld tot na de eerste loopsheid.
- Neutralisatie op basis van economische gronden moet worden afgewezen. Evenals het opnemen van een neutralisatieplicht in het koopcontract bij aanschaf/verkoop van honden.
- De KNMvD is geen voorstander van sterilisatie als standaard vorm van neutralisatie.

Aanleiding

Om de grote hoeveelheden honden in asielen te beperken worden pups in de Verenigde Staten soms op de zeer jonge leeftijd van 6 tot 8 weken geneutraliseerd. Ook uit economische overweging wordt er door fokkers vaak voor gekozen dieren al op zeer jonge leeftijd te neutraliseren. Dit zogenaamde “early age neutering” is echter, in verband met diverse gezondheids- en welzijnsrisico’s, niet onomstreden [1][2].

Daarnaast wordt er steeds vaker gebruikt gemaakt van sterilisatie (het doornemen van de ei- of zaadleiters) als methode om honden te neutraliseren. Het dier wordt hierdoor weliswaar onvruchtbaar, maar sterilisatie geeft daarbij niet de medische voordelen die wel gezien worden bij castratie (het verwijderen van de testikels bij reuen of het verwijderen van de ovaria (eierstokken) bij teven).

Standpunt KNMvD

De KNMvD is van mening dat de optimale leeftijd voor neutralisatie per dier en per situatie moet worden bepaald. Daarnaast moet in de afweging worden meegenomen of de voordelen van neutralisatie opwegen tegen de risico’s die een dergelijke ingreep met zich meebrengen. Gezien de verschillen in gebruiksdoel, rasgevoeligheid voor bepaalde aandoeningen, de genetische diversiteit van de rassen en leefomstandigheden van het individuele dier, kan geen uniforme richtlijn worden vastgesteld of en op welke leeftijd neutralisatie moet plaatsvinden. Wel is de KNMvD van mening dat neutralisatie van pups niet voor een leeftijd van 8 weken zou mogen plaatsvinden, vanwege het verhoogde anesthesierisico voor dieren op deze leeftijd. Daarnaast geniet de voorkeur teven pas na de eerste loopsheid te neutraliseren, in verband met het verhoogde risico op een ernstigere mate van urine-incontinentie bij neutralisatie voor de eerste loopsheid. Ook kunnen mogelijke afwijkende geslachtelijke ontwikkelingen of aangeboren afwijkingen aan het geslachtsapparaat, zoals hermafroditisme, gemaskeerd worden als al voor de eerste loopsheid wordt geneutraliseerd.

De KNMvD is geen voorstander van sterilisatie als standaard vorm van neutralisatie. Bij sterilisatie wordt de hond onvruchtbaar gemaakt, maar blijft de hormonale invloed van de testikels of ovaria intact. Hiermee blijft het risico op aandoeningen die ontstaan door toedoen van geslachtshormonen dus bestaan. Casteren (het wegnemen van de testikels of ovaria) geniet dus de voorkeur boven steriliseren (het doornemen van de ei- of zaadleider).

Soms worden pups op verzoek van de fokker op een leeftijd van 6-8 weken geneutraliseerd. Doordat deze fokkers van bepaalde bijzondere rassen uitsluitend gecasteerde pups verkopen behouden zij een monopolypositie in de markt. Voor het neutraliseren op zeer jonge leeftijd bestaat hier dus een economisch motief. Economische afwegingen mogen volgens de KNMvD geen rol spelen bij de keuze voor vroegtijdige neutralisatie.

Voor persvragen over dit standpunt kunt u contact opnemen met de afdeling Communicatie van de KNMvD, bereikbaar via 06-22996097.

Omdat neutralisatie alleen na zorgvuldige veterinaire afwegingen plaats dient te vinden en economische redenen geen rol mogen spelen bij de keuze voor neutralisatie, staat de KNMvD niet achter het opnemen van een neutralisatieplicht in het koopcontract bij aanschaf/verkoop van honden.

Afwegingen

Wettelijk kader

In het kader van aantasting van integriteit en de intrinsieke waarde van het dier verbiedt de Nederlandse wetgeving het uitvoeren van lichamelijke ingrepen, tenzij deze ingrepen noodzakelijk worden geacht en wettelijk zijn toegestaan (Art. 2.1 Besluit Diergeneeskundigen). De wetgever vindt de redenen voor het onvruchtbaar maken van dieren voldoende zwaarwegend om dit zonder voorwaarden toe te staan. Desondanks mag van de dierenarts worden gevraagd met een kritische blik te kijken naar de noodzaak van neutralisatie. Over een minimumleeftijd van neutralisatie wordt vanuit de wet geen uitspraak gedaan [3]. Het is ter beoordeling aan de dierenarts om op basis van (veterinaire) argumenten een afweging maken.

Diergezondheid

Gezondheid van de teef

Veterinaire argumenten voor vroege neutralisatie zijn onder andere het voorkómen van mammatumoren bij teven en een eenvoudigere neutralisatietechniek. Bij teven is een beschermend effect aangetoond van neutralisatie voor de tweede loopsheid [3]. Daarnaast zorgt neutralisatie voor een afname van het risico op endometritis en verlaagt het de kans op diabetes mellitus en acromegalie.

Echter, zeer jonge dieren hebben een hoger anesthesierisico (ASA 2) en meer kans op het ontwikkelen van hypothermie en hypoglycemie. Daar dient de dierenarts in zijn anesthesieprotocol rekening mee te houden. Ook heeft vroege neutralisatie bij teven invloed op de mate van urine incontinentie: eventuele urine incontinentie is ernstiger bij vroeg geneutraliseerde teven [4]. Ook hebben vroeg geneutraliseerde honden van bepaalde rassen mogelijk een verhoogd risico op het ontwikkelen van heupdysplasie en voorste kruisbandlaesies. Bij een aantal rassen bestaan er mogelijk ook verhoogde risico's op bepaalde tumoren. Tot slot kunnen afwijkingen aan het geslachtsapparaat, zoals hermafroditisme, gemaskeerd worden als al voor de eerste loopsheid wordt geneutraliseerd.

Gezien de medische risico's is er in zijn algemeenheid geen zwaarwegend argument waarom neutralisatie bij teven niet kan worden uitgesteld tot na de eerste loopsheid. Vanwege het anesthesierisico en mogelijke postoperatieve gezondheidsproblemen op de langere termijn heeft dat de voorkeur boven neutralisatie op eerdere leeftijd.

Gezondheid van de reu

Bij reuen spelen gedrag en ontsteking van de voorhuid een rol bij de keuze voor neutralisatie. Reuen lopen echter na neutralisatie een groter risico op prostaattumoren dan niet geneutraliseerde dieren [5]. Neutraliseren van reuen zorgt daarnaast voor een verhoogd risico op overgewicht en het ontwikkelen van obesitas [6]. Dit terwijl er nauwelijks medische voordelen zijn. Aangezien de gezondheids- en gedragsproblemen pas optreden vanaf de puberteit, kan er geen goede reden worden gevonden waarom een reu voor de puberteit zou moeten worden geneutraliseerd. Het neutraliseren van reuen vanaf de puberteit wordt afgeraden behalve als er sprake is van een goede veterinaire reden (volgens het 'nee, tenzij' principe).

Economisch belang in strijd met dierenwelzijn en genetische diversiteit

Fokkers hebben soms financieel belang bij het beperken van het aanbod van pups. Door pups te neutraliseren voordat ze naar de nieuwe eigenaar gaan of een neutralisatieplicht op te nemen in het koopcontract, is men er zeker van dat er niet meer met die dieren gefokt zal worden. De genenpool van allerlei rassen wordt zodoende onnodig verkleind. Daarnaast heeft een potentiële nieuwe eigenaar geen keuze en kan alleen een (geneutraliseerde) pup kopen waarmee niet gefokt kan worden. Vanwege de intentie achter de ingreep en de risico's moet neutralisatie op zeer jonge leeftijd worden afgewezen. Dit geldt ook voor een neutralisatieplicht in het koopcontract, omdat hiermee een zorgvuldige veterinaire afweging of neutralisatie het beste is voor het specifieke individuele dier niet meer mogelijk is.

Het karakter en het gedrag van de hond vormen belangrijke onderdelen bij de keuze van een hond. Eigenschappen zoals emotionele reactiviteit, trainbaarheid en agressiviteit zijn gedeeltelijk genetisch en epigenetisch vastgelegd en komen vaak pas op latere leeftijd tot uiting. Het op jonge leeftijd neutraliseren van honden heeft tot gevolg dat een zeer grote groep honden, met geschikte eigenschappen, worden uitgesloten van de fokkerij. Door honden niet routinematig te neutraliseren wordt de populatie geschikte huishonden vergroot. Op die manier kan het beperken van (vroegtijdige) neutralisatie de genenpool vergroten en inteelt verminderen [7]. Ook biedt het langer wachten met de keuze voor neutralisatie, hondeneigenaren de mogelijkheid om na te denken of zij een nestje willen fokken met hun hond.

Ovariëctomie, ovariohysterectomie, castratie of sterilisatie bij honden

Bij het neutraliseren van vrouwelijke dieren wordt onderscheid gemaakt tussen ovariëctomie, ovariohysterectomie (beiden vormen van castratie) en sterilisatie. Bij gezonde dieren wordt over het algemeen gekozen voor ovariëctomie. Dit betekent dat de ovaria worden verwijderd. In het geval de aanwezigheid van de ovaria door de productie van geslachtshormonen (met name oestradiol) heeft geleid tot een aandoening van de baarmoeder (bijvoorbeeld baarmoederontsteking) zal er worden gekozen om ook de baarmoeder te verwijderen. Je spreekt dan van ovariohysterectomie. In de volksmond wordt bij het onvruchtbaar maken van de teef veelal gesproken van sterilisatie, terwijl er eigenlijk een ovariëctomie of ovariohysterectomie wordt uitgevoerd. Bij sterilisatie worden de eileiders doorgenomen, maar zullen de ovaria niet worden verwijderd. Dit betekent dat het dier een blijvend risico heeft op aandoeningen die ontstaan door toedoen van geslachtshormonen. Daarom geniet castratie (het wegnemen van de ovaria) de voorkeur boven sterilisatie. De belangrijkste reden voor de keuze van neutralisatie is namelijk niet het onvruchtbaar maken maar het wegnemen van het risico op bepaalde aandoeningen. Dit risico zal door sterilisatie niet worden weggenomen. Ook bij sterilisatie van reuen zal de hormonale invloed van de testikels blijven bestaan. Indien weloverwogen de keuze wordt gemaakt een reu te neutraliseren, is de KNMvD van mening dat het dit doormiddel van castratie (verwijderen van de testikels) moet plaatsvinden i.p.v. sterilisatie (doornemen van de zaadleiters).

Literatuur

- [1] Karin Brulliard, 'The growing debate over spaying and neutering dogs', The Washington Post, oktober 2019.

- [2] L. Howe, 'Current perspectives on the optimal age to spay/castrate dogs and cats', *VMRR*, p. 171, mei 2015, doi: 10.2147/VMRR.S53264.

- [3] R. Schneider, C. R. Dorn, en D. O. N. Taylor, 'Factors Influencing Canine Mammary Cancer Development and Postsurgical Survival', *JNCI*, pp. 1249–1261, dec. 1969.

- [4] M. V. R. Kustritz, 'Determining the optimal age for gonadectomy of dogs and cats', *Journal of the American Veterinary Medical Association*, vol. 231, nr. 11, pp. 1665–1675, dec. 2007, doi: 10.2460/javma.231.11.1665.

- [5] E. Teske, E. C. Naan, E. M. van Dijk, E. Van Garderen, en J. A. Schalken, 'Canine prostate carcinoma: epidemiological evidence of an increased risk in castrated dogs', *Molecular and Cellular Endocrinology*, vol. 197, nr. 1–2, pp. 251–255, nov. 2002, doi: 10.1016/S0303-7207(02)00261-7.

- [6] C. R. Bjørnvad, S. Gloor, S. S. Johansen, P. Sandøe, en T. B. Lund, 'Neutering increases the risk of obesity in male dogs but not in bitches — A cross-sectional study of dog- and owner-related risk factors for obesity in Danish companion dogs', *Preventive Veterinary Medicine*, vol. 170, p. 104730, okt. 2019, doi: 10.1016/j.prevetmed.2019.104730.

- [7] J. K. Dawson, T. J. Howell, M. B. Ruby, en P. C. Bennett, 'Throwing the Baby Out With the Bath Water: Could Widespread Neutering of Companion Dogs Cause Problems at a Population Level?', *Front. Vet. Sci.*, vol. 6, p. 241, jul. 2019, doi: 10.3389/fvets.2019.00241.